

ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ ПОСРЕДСТВОМ ТЪРГОВСКИ СДЕЛКИ

Специална група за финансови действия (FATF)

Резюме

Съществуват три основни метода, посредством които престъпните организации и лицата, финансиращи тероризма, осигуряват движението на паричните потоци с цел прикриване на техните източници и интегрирането им в официалната икономика. Първият от тях е посредством използването на финансовата система; вторият е свързан с физическото движение на паричните средства (например с помощта на куриери, пренасящи пари в брой); третият е посредством физическото движение на стоки чрез системата на търговията. През последните години Специалната група за финансови действия фокусира голяма част от вниманието си върху първите два от тези методи. В сравнение с тях на злоупотребите в системата на международната търговия бе обърнато относително по-малко внимание.

Системата на международната търговия очевидно е изложена на широк кръг рискове и има слаби места, които биха могли да бъдат използвани от престъпните организации и лицата, финансиращи тероризма. Отчасти тези рискове и слаби места произтичат от огромния обем на търговските потоци, който не позволява да се видят отделните сделки; сложността, свързана с използването на множество операции с чуждестранна валута и разнообразните механизми за финансиране на търговските сделки; смесването на законни и незаконни финансови средства; както и ограничените ресурси за разкриване на съмнителни търговски сделки, с които разполагат повечето митнически служби.

За целите на настоящото изследване *изпирането на пари посредством търговски сделки се дефинира като процес по прикриване на приходите от престъпления и прехвърляне на стойност с помощта на търговски сделки в опит да бъде узаконен техният незаконен произход*. На практика това може да бъде постигнато чрез посочване на невярна цена, количество или качество при внос или износ. Освен това сложността на техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки е различна, като тези техники често се използват в съчетание с други методи за изпиране на пари с цел допълнително прикриване на паричната следа.

Изследването представя редица казуси, илюстриращи как системата на международната търговия се използва от престъпните организации. Изследването

прибягва и до помощта на подробен въпросник с оглед събиране на информация за актуалните практики в повече от тридесет страни. Информацията се фокусира върху способността на различните държавни служби да идентифицират съмнителни дейности, свързани с търговски сделки, да споделят тази информация с местни и чуждестранни партньорски служби и да предприемат действия въз основа на въпросната информация.

В изследването се достига до заключение, че изпирането на пари посредством търговски сделки представлява важен канал на престъпна дейност и имайки предвид ръста на световната търговия – все по-съществено слабо звено от гледна точка на изпирането на пари и финансиране на тероризма. Нещо повече, доколкото стандартите, прилагани спрямо други техники за изпиране на пари, стават все по-ефикасни, може да се очаква използването на изпиране на пари посредством търговски сделки да става все по-привлекателно.

Отправяйки поглед в бъдещето, налице са няколко практически стъпки, които биха могли да бъдат предприети с оглед повишаване способността на националните органи да адресират заплахата от изпиране на пари посредством търговски сделки. Сред тях са необходимостта от засилен акцент върху програми за обучение за по-успешно идентифициране на техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки, необходимостта от по-ефикасен обмен на информация между компетентните органи на национално ниво и по-широко използване на меморандуми за разбирателство и споразумения за взаимопомощ с цел укрепване на международното сътрудничество.

1. Въведение

Като цяло съществуват три основни метода, посредством които престъпните организации и лицата, финансиращи тероризма, осъществяват движението на паричните потоци с цел прикриване на техните източници и обратното им интегриране в официалната икономика.

- Първият включва движение на ресурси чрез финансовата система с помощта на методи като използване на чекове или безналични банкови преводи;
- Вторият включва физическото движение на банкноти с помощта на методи като използване на куриери, пренасящи пари в брой, и контрабанден внос/износ на големи суми парични средства в брой; и
- Третият включва движението на ресурси с помощта на методи като фалшиво документиране и деклариране на стоки и услуги, обект на търговски сделки.

Всеки от тези методи включва движение на огромни обеми финансови средства и може да функционира както на местно, така и на международно ниво. *Основният фокус на настоящото изследване е изпирането на пари посредством търговски сделки, включващи международен обмен на стоки.*¹

Настоящият доклад представлява резултат от изследването, проведено от проектен екип, работещ в рамките на инициативата за систематизиране, предприета от Специалната група за финансови действия (FATF). Проектният екип на Специалната група за финансови действия (FATF) бе ръководен от Канада с участието на Аруба, Австралия, Белгия, Бразилия, Китай, Индия, Мексико, Холандия, Холандските

През последните няколко години Специалната група за финансови действия (FATF) съсредоточи значителна част от своето внимание върху първите два от тези методи. През 2003 г. Специалната група за финансови действия (FATF) съществено затегна стандартите, приложими по отношение на финансовата система и различните нефинансови посредници. Две години по-късно тя разшири обхвата на тези стандарти, така че те да обхванат и дейността на куриерите, пренасящи парични средства в брой. Към днешна дата, обаче, ограничено внимание е фокусирано върху дейностите, свързани с търговията.

Не е за учудване, че проучванията показват, че когато правителствата предприемат мерки срещу определени методи за изпиране на пари или финансиране на тероризма, престъпните дейности проявяват тенденция да мигрират към използването на други методи. Отчасти това отразява факта, че по-агресивните действия в сферата на дългосрочната политика и мерките за осигуряване принудителното им прилагане повишават риска от разкриване и поради това увеличават икономическите разходи, свързани с използването на тези методи.

Това подсказва, че неотдавнашната инициатива на Специалната група за финансови действия (FATF) да преразгледа 40-те Препоръки във връзка с изпирането на пари и разшири обхвата на 8-те Специални препоръки във връзка с финансиране на тероризма с оглед обхващане и куриерите, пренасящи пари в брой, както и продължаващите усилия на страните да въведат и прилагат тези по-стриктни стандарти, може да има като непредвидено последствие повишаване привлекателността на системата на международна търговия от гледна точка на дейностите по изпиране на пари и финансиране на тероризма.²

2. Системата на международната търговия

Системата на международната търговия е изложена на широк кръг рискове и слаби места, които предоставят на престъпните организации възможност да изпират приходите от престъпления и осигуряват финансиране на терористични организации при относително нисък риск от разкриване. Относителната привлекателност на системата на международната търговия е свързана с:

- огромния обем на търговските потоци, който прикрива отделните сделки и предоставя големи възможности престъпните организации да прехвърлят стойност през междудържавните граници;
- сложността, свързана с (често многобройните) сделки с чуждестранна валута и използването на различни механизми за финансиране;
- допълнителната сложност, която може да възникне в резултат на практиката

Антили, Южна Африка, Южна Корея, Испания, Великобритания, САЩ, Азиатската банка за развитие, Азиатско-тихоокеанската група по въпросите, свързани с изпирането на пари, Групата на страните от Южна и Източна Африка за противодействие на изпирането на пари, Групата „Егмонт“ (представявана от Украйна), Съвета за сътрудничество на държавите от Персийския залив, Световната банка и Световната митническа организация.

¹ Специфичните рискове, свързани с прането на пари посредством търговски сделки при международната търговия с услуги, се нуждаят от допълнително проучване.

² Специална препоръка IX на Специалната група за финансови действия (FATF) се отнася до куриерите, пренасящи пари в брой.

на смесване на престъпни средства с парични потоци от законен бизнес;

- ограниченото използване на процедури за проверка и потвърждение и на програми за обмен на митнически данни между страните; и
- ограничените ресурси, с които разполагат повечето митнически служби за разкриване на незаконни търговски сделки.

Във връзка с последния въпрос проучванията показват, че повечето митнически служби инспектират по-малко от 5 процента от всички товарни пратки, влизащи или излизащи във и от тяхната юрисдикция. Освен това повечето митнически служби са в състояние да насочат относително ограничени аналитични ресурси към по-доброто таргетиране и идентифициране на съмнителни търговски сделки.

През последните десетилетия международната търговия нарасна съществено: понастоящем глобалната търговия със стоки надхвърля 9 трилиона щатски долара годишно, а глобалната търговия с услуги възлиза на още 2 трилиона щатски долара³. Голяма част от тази търговия е свързана с финансовата система, тъй като значителен обем от стоки и услуги е финансиран от банки и други финансови институции.

В индустриализираните страни ръстът на търговията значително надвишава ръста на brutния вътрешен продукт, докато в развиващите се страни той се увеличава дори още по-бързо. Освен това практически всички икономики станаха по-открити за търговия. Това поставя под засилен натиск ограничените ресурси, които са на разположение на повечето страни, особено развиващите се, за осъществяване на прецизно наблюдение над тези дейности.

3. Злоупотреба със системата на международната търговия

Изследователите са документирали начините, по които системата на международната търговия може да бъде използвана за движение на пари и стоки при ограничен контрол от страна на държавните органи. Освен върху изпирането на пари, съществен обем от вниманието на научните среди се фокусира и върху свързаните с него дейности, като избягване на данъчно облагане и укриване на данъци, както и бягството на капитали. По-долу е представен кратък преглед на публикуваната в последно време литература по този въпрос.

Избягване на данъчно облагане и укриване на данъци

Редица автори, включително Li и Balachandran (1996), Fisman и Wei (2001), Swenson (2001) и Tomohara (2004), описват въздействието, което различните данъчни ставки имат върху стимулите за корпорациите да прехвърлят данъчно облагаем доход от юрисдикции с относително високи данъчни ставки към юрисдикции с относително ниски данъчни ставки с цел свеждане до минимум на плащането на данъци върху дохода.

Така например това може да възникне в контекста на местно дружество майка със седалище в юрисдикция с ниски данъци, което има чуждестранно

³ Вж. Международна търговска статистика 2005 г., Световна търговска организация

дъщерно или асоциирано предприятие, осъществяващо дейност в юрисдикция с високи данъчни ставки. В такава ситуация често срещана техника би било над- или подфактурирането на внос и износ. Така например чуждестранното предприятие майка може да използва вътрешни „трансферни цени”, за да завиши стойността на стоките или услугите, които предоставя на чуждестранното си дъщерно или асоциирано предприятие, за да прехвърли данъчно облагаем доход от дейността на дъщерното или асоциирано предприятие в юрисдикцията с високи данъчни ставки към дейността си в юрисдикцията с ниски данъчни ставки.⁴

Аналогично, чуждестранното дъщерно или асоциирано предприятие може да понижи стойността на стоките или услугите, които предоставя на местното предприятие майка, за да прехвърли данъчно облагаем доход от своята юрисдикция с високи данъчни ставки към юрисдикцията с ниски данъчни ставки на своето предприятие майка. И двете стратегии прехвърлят печалби на компанията към юрисдикцията с ниски данъчни ставки, като по този начин намаляват плащането на данъци в световен мащаб. Стойността на вноса може също така да бъде понижена при фактуриране, за да се намали плащането на вносни мита, а стойността на износа да бъде завишена при фактуриране, за да бъдат получени по-големи експортни субсидии. Така например проучванията на Vincent (2004) и Goetzl (2005) документират използването на подфактуриране с цел намаляване на вносните мита в случая с дърводобивна продукция.

Бягство на капитали

Редица автори, включително Cuddington (1986), Gulati (1987), Lessard и Williamson (1984), Kahn (1991), Anthony и Hallet (1992), Wood и Moll (1994), Fatehi (1994), Baker (2005) и de Boyrie, Pak и Zdanowicz (2005), доказват, че компаниите и физическите лица прехвърлят пари от една държава в друга и с цел диверсифициране на риска и защита на богатството си срещу последствията от финансови или политически кризи. Някои от тези изследвания доказват също така, че често използвана техника за заобикаляне на валутни ограничения е надфактуриране при внос или подфактуриране при износ.

Така например Международният валутен фонд (МВФ) (1991), Kahn (1991), Wood и Moll (1994) и Fatehi (1994) проучват въздействието на контролите, наложени от Южна Африка през 70-те и 80-те години на миналия век. Те установяват, че основният метод, използван за заобикаляне на тези контроли, е фалшифицирането на фактурите при внос и износ. Съпоставяйки несъответствията между стойността на износа, отчитан от Южна Африка, и стойността на вноса, отчитан от ключовите ѝ търговски партньори, изследването на Kahn достига до заключение, че като минимум 20 милиарда щатски долара са прехвърлени извън Южна Африка с помощта на системата на международната търговия. Други изследвания, включително тези на Smit и Moske (1991) и Rustomjee (1991), предполагат изходящи парични потоци, възлизащи на стойност между 12 милиарда до над 50 милиарда щатски долара.

⁴ Когато става въпрос за трансферно ценообразуване, над- или подфактурирането се отнася по-скоро до законното разпределяне на доход между свързаните лица, а не до митническа измама.

Изпиране на пари посредством търговски сделки

За разлика от избягването на данъчно облагане и бягството на капитали, които обикновено включват прехвърлянето на законно спечелени финансови средства през държавните граници, движението на капитал, свързано с изпирането на пари – или изпирането на пари посредством търговски сделки – включва приходите от престъпления, които са по-трудни за проследяване.

Изпирането на пари посредством търговски сделки е обект на значително по-малко внимание сред академичната общност в сравнение с останалите средства за прехвърляне на стойност. Литературата се фокусира основно върху алтернативните системи за парични преводи и валутни операции за обмяна на песо на черния пазар. От друга страна, редица автори и институции, включително Baker (2005), de Boyrie, Pak и Zdanowicz (2005), Департаментът за вътрешна сигурност, Имиграционната и митническа служба на САЩ (2005), в последно време проучват и някои други методи, използвани за изпиране на пари посредством системата на международната търговия, както и полето на действие, с което юрисдикциите разполагат за идентифициране и ограничаване на тези дейности.

Редица от тези изследвания анализират също така техники за установяване дали отчетените импортни и экспортни цени отразяват справедливата пазарна стойност. Един от понастоящем проучваните методи включва използване на статистически методи за разкриване несъответствия в информацията, предоставена в товарните документи, с оглед по-успешно идентифициране на съмнителна търговска дейност.

4. Основни техники за изпиране на пари посредством търговски сделки

За целите на настоящото изследване изпирането на пари посредством търговски сделки се дефинира като процес на прикриване на приходите от престъпления и прехвърляне на стойност с помощта на търговски операции в опит за узаконяване на техния незаконен произход. На практика това може да бъде постигнато чрез неточно представяне на цената, количеството или качеството при внос или износ.

В много случаи това може да включва и злоупотреба с финансовата система посредством транзакции с цел измама, включващи широк кръг инструменти за парични преводи, например, банков превод. Основните техники за изпиране на пари посредством търговски сделки включват:

- над- и подфактуриране на стоки или услуги;
- многократно фактуриране на стоки или услуги;
- доставяне на по-голямо или по-малко количество стоки или услуги; и
- фалшиво описание на стоки или услуги.

Не е задължително всички тези техники да се използват във всяка една страна.

Над- и подфактуриране на стоки или услуги

Изпирането на пари посредством над- и подфактуриране на стоки и услуги, което е един от най-старите методи за прехвърляне на стойност през държавните граници, и днес остава често срещана практика. Ключовият елемент на тази техника е неточното представяне на цената на стоката или услугата с цел прехвърляне на допълнителна стойност между вносителя и износителя.

Фактурирайки стоката или услугата по цена, която е по-ниска от „справедливата пазарна” цена, износителят е в състояние да прехвърли стойност към вносителя, тъй като заплащането за стоката или услугата ще е по-ниско от стойността, която получава вносителят, когато тази стока или услуга бъде продадена на свободния пазар.

И обратно, фактурирайки стоката или услугата по цена, която е по-висока от справедливата пазарна цена, износителят е в състояние да получи стойност от вносителя, тъй като заплащането за стоката или услугата е по-високо от стойността, която вносителят ще получи, когато тази стока или услуга бъде продадена на свободния пазар.

Над- и подфактуриране на стоки – пример

Компания А (чуждестранен износител) експедира 1 милион артикула, струващи 2 щатски долара всеки, но фактурира на Компания Б (местен вносител, участващ в тайната договорка) 1 милион артикула по цена само от 1 щатски долар всеки. Компания Б заплаща стоките на Компания А, като прави банков превод на стойност 1 милион щатски долара. След това Компания Б продава артикулите на свободния пазар за 2 милиона щатски долара и депозира допълнителния 1 милион щатски долара (разликата между фактурираната цена и „справедливата пазарна” стойност) в банкова сметка за използване в съответствие с указанията на Компания А.

И обратно, Компания В (местен износител) експедира 1 милион артикула, струващи 2 щатски долара всеки, но фактурира на Компания Г (чуждестранен вносител, участващ в тайната договорка) 1 милион артикула по цена от 3 щатски долар всеки. Компания Г заплаща стоките на Компания В, като прави банков превод на стойност 3 милион щатски долара. След това Компания В плаща 2 милиона щатски долара на доставчиците си и депозира оставащия 1 милион щатски долара (разликата между фактурираната цена и „справедливата пазарна” цена) в банкова сметка за използване в съответствие с указанията на Компания Г.

Заслужава да се отбележат няколко момента. Първо, нито една от посочените по-горе операции не би била предприета, ако износителят и вносителят не са се договорили тайно да действат в престъпен сговор. Така например, в случай че Компания А трябваше да експедира артикули, струващи 2 щатски долара всеки, като ги фактурира по 1 щатски долар, тя би губила от всяка доставка по 1 милион щатски долара. Подобна ситуация не би имала смисъл, ако износителят и вносителят не се договорят тайно за участие в операция с цел измама.

Второ, няма причина Компания А и Компания Б да не могат да бъдат контролирани от една и съща организация. На свой ред нищо не пречи на предприятие майка да учреди чуждестранно дъщерно предприятие в юрисдикция

с не толкова строги контроли по отношение изпирането на пари и да продава артикулите на това дъщерно предприятие по „справедлива пазарна” цена. В такъв случай предприятието майка може да изпрати на чуждестранното дъщерно предприятие законна търговска фактура (т.е. фактура на стойност 2 милиона щатски долара за 1 милион артикула), като дъщерното предприятие би могло впоследствие да препродаде (и „префактурира”) тези стоки по значително по-висока или по-ниска цена на крайния купувач. По този начин компанията може да премести мястото на над- или подфактурирането към чуждестранна юрисдикция, в която подобни несъответствия в търговските сделки може да са свързани с по-нисък риск от разкриване.

Трето, над- или подфактурирането при внос или износ може да има значителни данъчни последствия. Износител, който завишава стойността на експедираните от него стоки, може да е в състояние съществено да повиши размера на данъчния кредит при износ (или отстъпката от данък върху добавената стойност (ДДС), които получава. Аналогично, вносител, на когото се фактурира по-ниска стойност на стоките, които той получава, може да е в състояние съществено да намали размера на вносните мита (или митнически сборове), които плаща. И двата случая илюстрират връзката между изпирането на пари посредством търговски сделки и злоупотреба със системата на данъчно облагане.⁵

Изследванията показват, че занижаването на стойността при фактуриране на износа представлява една от най-често срещаните техники за изпиране на пари посредством търговски сделки, използвани за прехвърляне на парични средства. Това отразява факта, че основният акцент в работата на повечето митнически служби е да спрат вноса на контрабандни стоки и да осигурят събирането на съответните вносни мита. В тази връзка митническите служби по принцип наблюдават износа не толкова стриктно, колкото вноса.⁶

Заслужава също така да се отбележи, че колкото по-сложни са стоките, които се търгуват, толкова по-големи ще бъдат трудностите, които митническите служби ще изпитват при идентифициране на случаите на над- или подфактуриране и правилното определяне размера на митата или данъците. Отчасти това се дължи на факта, че много митнически служби нямат достъп до данни и ресурси за установяване на „справедливата пазарна” цена на много стоки. Освен това повечето митнически служби не обменят търговска информация с други държави и поради това виждат само едната страна на операцията. В резултат на това тяхната способност да идентифицират стоки, чиято цена е неправилно посочена, е ограничена до масово търгуваните на международните пазари стоки (чиито цени са котираны в общодостъпни източници).⁷

⁵ За целите на настоящото изследване случаите на над- или подфактуриране, чиито замисъл е получаване основно на данъчни ползи, са считани за митнически измами, а не за изпиране на пари посредством търговски сделки.

⁶ Поради същите причини стоките, които не се облагат с вносни мита, може да са обект на не толкова стриктно наблюдение.

⁷ Стоки с висока стойност, като произведения на изкуството, които имат ограничени пазари и чиято стойност е силно „спекулативна”, предизвикват особено големи затруднения при оценяване.

Многократно фактуриране на стоки или услуги

Друга техника, използвана за изпиране на финансови средства, включва издаването на повече от една фактура за една и съща международна търговска сделка. Фактурирайки една и съща стока или услуга повече от веднъж, лицето, занимаващо се с изпиране на пари или финансиране на тероризма, е в състояние да оправдае множество плащания за еднократна доставка на стоки или еднократно предоставяне на услуги. Използването на няколко различни финансови институции за извършване на тези допълнителни плащания може още повече да повиши нивото на сложност, съпътстващо такива операции.

Освен това, дори да бъде разкрит случаят на множество плащания, отнасящи се до една и съща доставка на стоки или услуги, налице са редица законни обяснения за подобни ситуации, включително промяна в условията на плащане, корекции в предходни платежни инструкции или плащане на забавени възнаграждения. За разлика от над- или подфактурирането, следва да се отбележи, че не е необходимо износителят или вносителят да посочват погрешно цената на стоката или услугата в търговската фактура.⁸

Доставяне на по-голямо или по-малко количество стоки или услуги

Освен да манипулират експортните и импортни цени, лицата, занимаващи се с изпиране на пари, могат да завишават или занижават количеството на стоките, които се експедират, или услугите, които се предоставят. В граничния случай износителят може да не достави никакви стоки, а просто да се договори тайно с вносителя, който да осигури рутинната обработка на всички товарни и митнически документи, свързани с така наречената „фантомна доставка”. Банки и други финансови институции може да бъдат въввлечени, без да знаят това, в осигуряването на търговско финансиране за тези фантомни доставки.

Доставяне на по-голямо или по-малко количество стоки – пример

Компания Д (местен износител) продава 1 милион артикула на Компания Е (чуждестранен вносител, участващ в тайната договорка) по цена от 2 щатски долара всеки, но доставя 1.5 милиона артикула. Компания Е плаща на Компания Д стоките, като прави банков превод в размер на 2 милиона щатски долара. След това Компания Е продава артикулите на свободния пазар за 3 милиона щатски долара и депозира допълнителния 1 милион щатски долара (разликата между фактурираното и действително доставеното количество) в банкова сметка за използване в съответствие с указанията на Компания Д.

И обратно, Компания Ж (чуждестранен износител) продава 1 милион артикула на Компания З (местен вносител, участващ в тайната договорка) по цена от 2 щатски долара всеки, но доставя само 500 000 артикула. Компания З плаща на Компания Ж стоките, като прави банков превод за 2 милиона щатски долара. След това Компания Ж плаща 1 милион щатски долара на своите доставчици и депозира оставащия 1 милион щатски долара (разликата между фактурираното и

⁸ Ако цените са декларирани правилно пред митническите служби, разкриването на престъпната дейност е затруднено и може да зависи от операции на базата на разузнавателна информация.

действително доставеното количество) в банкова сметка за използване в съответствие с указанията на Компания З.

Фалшиво описание на стоки или услуги

Освен да манипулират експортните и импортни цени, лицата, занимаващи се с изпиране на пари, могат да представят неточно качеството или вида стоки или услуги. Така например износителят може да експедира относително евтина стока, а вместо това да я фактурира като по-скъп артикул или като изцяло различен артикул. Така се поражда несъответствие между това, което е видно от товарните и митнически документи и това, което е доставено в действителност. Използването на фалшиво описание може да се прилага и при търговията с услуги, като например, финансови консултации, пазарни проучвания и консултантски услуги. На практика справедливата пазарна стойност на тези услуги може да породи допълнителни затруднения при тяхното оценяване.

Фалшиво описание на стоки – пример

Компания И (местен износител) експедира 1 милион златни артикула, струващи 3 щатски долара всеки на Компания Й (чуждестранен вносител, участващ в тайната договорка), но фактурира на Компания Й 1 милион сребърни артикула, струващи 2 щатски долара всеки. Компания Й плаща стоките на Компания И, като прави банков превод за 2 милиона щатски долара. След това Компания Й продава златните артикули на свободния пазар за 3 милиона щатски долара и депозира допълнителния 1 милион щатски долара (разликата между стойността по фактура и действителната стойност) в банкова сметка за използване в съответствие с указанията на Компания И.

И обратно, Компания К (чуждестранен износител) експедира 1 милион бронзови артикула, струващи 1 щатски долар всеки на Компания Л (местен вносител, участващ в тайната договорка), но фактурира на Компания Л 1 милион сребърни артикула, струващи 2 щатски долара всеки. Компания Л плаща стоките на Компания К, като прави банков превод в размер на 2 милиона щатски долара. След това Компания К плаща 1 милион щатски долара на своите доставчици и депозира оставащия 1 милион щатски долара (разликата между стойността по фактура и действителната стойност) в банкова сметка за използване в съответствие с указанията на Компания Л.

5. Сложни техники за изпиране на пари посредством търговски сделки

На практика стратегиите за изпиране на пари обикновено съчетават няколко различни техники. Често това включва злоупотреби както с финансовата система, така и със системата на международната търговия. Механизмите за валутни операции с песо на черния пазар предоставят полезна илюстрация на начина, по който няколко различни техники за изпиране на пари могат да бъдат комбинирани в една престъпна операция.

Механизми за валутни операции с песо на черния пазар

Принципът на действие на механизмите за валутни операции с песо на черния пазар станаха обект на съществени изследвания през осемдесетте години на миналия век, когато Колумбия се превърна в доминиращ износител на кокаин за САЩ. Тези незаконни продажби на наркотици генерираха около 10 милиарда щатски долара годишно за колумбийските наркокартели, от които близо 4 милиарда щатски долара годишно са изпрани чрез механизмите за валутни операции с песо на черния пазар. Принципът на действие на прост механизъм за валутни операции с песо на черния пазар може да бъде изложен в следните стъпки.

- Първо, колумбийският наркокартел внася нелегално наркотици в САЩ и ги продава срещу пари в брой;
- Второ, наркокартелът се договаря да продаде с отстъпка щатските долари срещу колумбийски песо на брокер на песо;⁹
- Трето, брокерът на песо плаща на наркокартела с песо от банковата си сметка в Колумбия (което елиминира наркокартела от каквото и да е по-нататъшно участие в споразумението);
- Четвърто, брокерът на песо структурира или депозира дребни суми американска валута в банковата система на САЩ, за да избегне изискванията за докладване и консолидира тези парични средства в своята банкова сметка в САЩ;
- Пето, брокерът на песо идентифицира колумбийски вносител, който се нуждае от щатски долари за закупуване на стоки от американски износител¹⁰;
- Шесто, брокерът на песо се договаря да плати на износителя от САЩ (за сметка на колумбийския вносител) от своята банкова сметка в САЩ;
- Седмо, износителят от САЩ експедира стоките за Колумбия¹¹; и
- И последно, колумбийският вносител продава стоките (често това са скъпи артикули като персонални компютри, битова електроника или домакински уреди) срещу песо и се издължава към брокера на песо. Така се попълват запасите от песо на брокера.

Тези операции комбинират няколко различни незаконни дейности като контрабанден внос на наркотици, пране на пари чрез финансовата система и изпиране на пари посредством търговски сделки.¹² Освен това няма причина наркокартелът да не може да действа като собствен брокер на песо или предприятие-вносител. В действителност изглежда, че много наркокартели са инкорпорирани в структурата си тези функции.

За разлика от основните техники за изпиране на пари посредством търговски

⁹ Не е задължително брокерът на песо да се намира в САЩ, като обикновено той осъществява дейността си от Колумбия. За да изпълни операцията, обаче, е необходимо той да има взаимоотношения с кореспондент в САЩ.

¹⁰ Брокерът на песо обикновено предлага обменен курс, който е значително по-добър от този, предлаган от колумбийските банки.

¹¹ На практика тези стоки често пъти ще бъдат фактурирани по занижена стойност с оглед намаляване на вносните мита или внесени контрабандно в страната за избягване на тези мита.

¹² Банките и другите финансови институции предоставят редица механизми за уреждане на международни търговски операции (за допълнителна информация вж. Приложение 1).

сделки, разгледани по-горе, за да функционират механизмите за валутни операции с песо на черния пазар, не е необходимо износителят и вносителят да влизат в тайни договори в операция с цел измама. Вместо това цените и количествата на стоките могат да бъдат коректно декларираны пред митническите служби, а ресурсите въпреки това да бъдат успешно прехвърляни през държавните граници.¹³ Макар терминът „валутна операция с песо на черния пазар“ да се отнася до техника за изпиране на пари, която първоначално се асоциира с трафика на наркотици от Колумбия, тези механизми се използват широко в много страни за репатриране на приходите от различни видове престъпления.

6. Казуси

Настоящият раздел представя няколко казуса, които илюстрират различните начини, по които техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки могат да бъдат използвани самостоятелно или в комбинация с други техники за изпиране на пари с цел прикриване източниците на незаконните финансови средства и възпрепятстване на усилията за проследяването им.

Казус 1

- Бразилска компания сключва договор за износ на соя за германска компания.
- Германската компания предплаща доставката на бразилската компания.
- Бразилска компания незабавно превежда финансовите средства на трета страна, която няма връзка със сделката.
- Соята, закупена от германската компания, не се доставя изобщо.

Източник: информация, предоставена от Бразилия.

Коментар – В този случай германската компания превежда финансови средства на бразилската компания във вид на авансово плащане за доставка на соя. Съмнения възникват, когато се установява, че износът на соя не съответства на обичайната стопанска дейност на бразилската компания, а големината на отчетената доставка не съответства на мащаба на дейността на компанията.

Казус 2

- Престъпна организация изнася сравнително малко количество метален скрап, а отчита невярно доставката като тежаща няколко стотин тона.
- Търговските фактури, коносаментите и останалите товарни документи са изготвени така, че да докажат операцията, извършвана с цел измама.
- При натоварване на стоката на кораба канадски митнически служител забелязва, че корпусът на кораба все още е значително над ватерлинията. Това не

¹³ Ако цените и количествата са коректно декларираны пред митническите служби, разкриването на престъпната дейност е по-трудно и може да зависи от операции на базата на разузнавателна информация. На практика стоките, свързани с повечето механизми за валутни операции с песо на черния пазар, се внасят контрабандно в страната с цел избягване плащането на мита и данъци.

съответства на посоченото в документите тегло на доставката от метален скрап.

- Товарът е подложен на проверка, при която се разкрива несъответствието между посоченото в документите и действителното тегло на доставката.
- Предполага се, че раздутата стойност във фактурата е щяла да бъде използвана за превеждане на средства от престъпна дейност в Канада.

Източник: Информация, предоставена от Канада.

Коментар – В този случай изглежда, че престъпната организация е възнамерявала да фактурира завишена стойност на участващ в тайната договорка чуждестранен вносител, като представи невярно количеството на стоката. Използвайки системата на международната търговия, престъпната организация би била впоследствие в състояние да преведе незаконни финансови средства обратно в страната, използвайки търговската сделка като оправдаване за плащането, направено чрез финансовата система.

Казус 3

- Оператор на алтернативна система за парични преводи (например, „хаваладар“) в САЩ иска да преведе финансови средства на контрагента си в Пакистан с цел уреждане на открит разчет.
- Операторът от САЩ встъпва в тайна договорка с пакистански износител, който се съгласява да завиши значително сумата, която фактурира на вносител в САЩ за закупуване на хирургически стоки.
- Операторът от САЩ превежда финансови средства на американския вносител, който да покрие с тях допълнителните разходи, свързани с надфактурираната сума.
- Пакистанският износител използва надфактурираната сума, за да уреди открития разчет на американския оператор с неговия пакистански контрагент.
- Пакистанският износител печели допълнително от 20-процентовата данъчна отстъпка върху по-високата цена на изнасяните стоки.

Източник: Информация, предоставена от САЩ.

Коментар – В този случай, вместо просто да преведе по банков път финансовите средства на пакистанския си контрагент, операторът от САЩ убеждава пакистанския износител да завиши стойността във фактурата към участващия в тайната договорка американски вносител. Използвайки системата на международната търговия, американският оператор впоследствие е в състояние да преведе средствата за уреждане на разчетите си, използвайки търговската сделка като оправдание за плащането, направено чрез финансовата система.

Казус 4

- Оператор на алтернативна система за парични преводи в САЩ иска да преведе финансови средства на контрагента си в Бангладеш с цел уреждане на открит разчет.

- Операторът от САЩ депозира щатски долари в банковата си сметка, след което превежда по банков път парите по фирмената сметка на голяма комуникационна компания за закупуване на карти за телефонни разговори.

- Персоналните идентификационни номера (ПИН) на тези карти се изпращат в Бангладеш и се продават срещу пари в брой.

- Парите в брой се предават на бангладешкия контрагент с цел уреждане на открития разчет.

Източник: Типология при изпирането на пари и финансиране на тероризма 2004 – 2005 г. на Специалната група за финансови действия (FATF)

Коментар – В този случай, вместо просто да преведе по банков път финансовите средства на бангладешкия си контрагент, операторът от САЩ избира да сведе до минимум риска от разкриване с помощта на системата на международната търговия. Интересно е да се отбележи, че схемата на оператора не зависи от фалшивото деклариране на цената или количеството на стоките, за да могат да бъдат преведени финансовите средства за уреждане на открития разчет. Освен това самите карти за телефонни разговори в действителност не се изнасят. Това, което единствено е необходимо, е прехвърлянето през държавните граници на ПИН кодовете (т.е. продажба на „нематериални” стоки).

Казус 5

- Колумбийски картел внася нелегално наркотици в САЩ и ги продава срещу пари в брой.

- Картелът използва тези пари, за да закупи отпадъчно злато в САЩ, което се претопява и излива във вид на златни слитъци.

- Същевременно картелът доставя оловни слитъци от Уругвай в САЩ, които се фактурират като слитъци от злато.

- При пристигане на доставката оловните слитъци се унищожават и се заменят от излятото в слитъци злато.

- Златните слитъци се продават на свободния пазар с автентични документи. Парите се превеждат по банков път в Уругвай и в крайна сметка в Панама.

Източник: Jeffrey Robinson, *The Laundermen* („Перачите на пари”) (1995 г.). Използва се с разрешение на автора.

Коментар – За разлика от механизмите за валутни операции с песо на черния пазар, вместо депозирание на малки суми щатски долари в банковата система на САЩ, картелът избира да сведе до минимум риска от разкриване чрез използване на фалшиво описани доставки на стоки. Товарните документи, свързани с тези фалшиво описани южноамерикански „златни слитъци”, се използват за узаконяване продажбата на златните слитъци, произхождащи от самите САЩ. След това постъпленията от тези продажби на американско злато се депозират в банковата система на САЩ.

Казус 6

- Колумбийски картел внася нелегално наркотици в САЩ и ги продава срещу пари в брой.
- Парите се депозират в банковата система на САЩ, след което се използват за закупуване на злато на слитъци, което картелът изнася от Колумбия.
- Група кооперирани ювелири в Ню Йорк претопява златото на слитъци и го излива във вид на евтини метални изделия като гайки, болтове и домашни инструменти.
- Металните изделия се емайлират и изнасят обратно за Колумбия, където се претопяват и отново изливат във вид на злато на слитъци.
- Картелът пак изнася златото на слитъци за САЩ, където то отново се продава и използва за репатриране в Колумбия на нови финансови средства от продажбата на наркотици.

Източник: Информация, предоставена от САЩ.

Коментар – Подобно на механизмите за валутни операции с песо на черния пазар картелът депозира във вид на дребни суми парите от продажбата на наркотици в банковата система на САЩ, след което използва тези парични средства за закупуване на злато на слитъци, което е изнесъл от Колумбия. Златото се декларира коректно пред митническите служби на САЩ като „злато на слитъци”, но се описва фалшиво пред колумбийските митници като „преработени златни продукти” с цел предявяване искане за експортен кредит. Товарните документи, представени пред митническите служби на САЩ, се използват за узаконяване продажбата на колумбийските златни слитъци. Прикривайки златото на слитъци като износ с ниска стойност за Колумбия и реекспортирайки впоследствие същите златни слитъци обратно за САЩ, картелът е в състояние да репатрира приходите от продажбата на наркотици в Колумбия, като фактурира многократно едни и същи златни слитъци.

Казус 7

- Колумбийски наркокартел внася нелегално наркотици в САЩ и ги продава срещу пари в брой.
- Наркокартелът се договаря да продаде тези щатски долари с отстъпка на брокер на песо срещу колумбийски песо.
- Брокерът депозира във вид на дребни суми щатските долари от продажбата на наркотици в банковата система на САЩ.
- Брокерът използва тези средства, за да плати на канадска компания, която да достави зърно за Колумбия (от името на колумбийски вносител на зърно). Плащането става под формата на акредитив (покриващ 70% от стойността на договора) и чекове от трета страна и електронен паричен превод (покриващ 30% от стойността на договора).
- Колумбийският вносител на зърно продава зърното в Колумбия срещу песо и плаща на брокера за финансирането на доставката.

Източник: Информация, предоставена от Канада.

Коментар – Това е механизъм за валутни операции с песо на черния пазар. За разлика обаче от примера, разгледан по-горе, брокерът на песо депозира щатските долари от продажбата на наркотиците във вид на дребни суми в банковата система на САЩ, след което използва тези средства за закупуване на зърно от канадска компания за износ в Колумбия. В този случай колумбийският вносител използва двата начина на плащане в опит да заблуди колумбийското правителство с вносните мита, като декларира само 70 процента от стойността на доставката, покрита от акредитива.

Казус 8

- Компания за търговия с хранителни продукти е създадена в офшорен финансов център и осъществява бизнес с няколко африкански компании за хранителни продукти.

- Парите, които компанията получава от продажбата на своите продукти, незабавно се превеждат от офшорната сметка на компанията в личната сметка на нейния управител в Белгия, след което бързо се превеждат оттам на няколко чуждестранни компании.

- Компанията получава също така преводи от несвързана с нея компания в бизнеса с диаманти. Парите от компанията, оперираща в диамантния бизнес, се смесват с постъпленията от друга стопанска дейност на компанията и се превеждат чрез Белгия на същите чуждестранни компании.

Източник: Информация, предоставена от Белгия.

Коментар – Настоящият казус илюстрира нивото на допълнителна сложност, което може да бъде добавено към проследяването на паричната следа чрез смесване на незаконни финансови средства с парични потоци от законен бизнес. В този случай компанията от диамантния бизнес впоследствие става обект на разследване за търговия с „кървави диаманти”.

Казус 9

- Норвежка компания купува стоки от германска компания и дава инструкции стоките да бъдат доставени на клон на норвежката компания на Балканите.

- Германската компания изпраща на норвежката компания фактура, която се урежда с банков превод.

- След това норвежката компания изпраща на компанията от балканската държава фактура на значително по-висока стойност, която включва набор от раздути административни разходи.

- Компанията от балканската държава урежда фактурата, като внася пари в брой в сметката на норвежката компания.

- Предполага се, че компанията от балканската държава превежда на норвежката компания приходи от престъпна дейност.

Източник: Информация, предоставена от Норвегия.

Коментар – В този случай норвежката компания „префактурира“ стоките, за да завиши значително тяхната стойност. След това компанията от балканската държава депозира пари в брой по сметката на норвежката компания. Тази операция с „плащане по сметка“ се извършва без позоваване на фактурата за доставените стоки. Това съществено усложнява последващите усилия фактурите и плащанията да бъдат съпоставени. Нетният ефект е превод на финансови средства от компанията от балканската държава към норвежката компания с относително ограничен риск от разкриване.

Казус 10

- Престъпна група внася фалшификати на известни марки от Азия в Белгия, използвайки акредитив, след което ги продава срещу пари в брой.
- Групата депозира парите в белгийска банкова сметка и урежда откриване на последващ акредитив.
- С помощта на новия акредитив групата закупува допълнителни количества фалшификати на известни марки от Азия.
- Тези допълнителни количества биват продадени, постъпленията от продажбата – депозирани в банката и използвани за откриване на нов акредитив.

Източник: Информация, предоставена от Белгия.

Коментар – В този случай престъпната група е в състояние да използва парите в брой, депозирани в банката за откриване на акредитиви. Впоследствие групата успява да използва тези акредитиви за закупуване на следващи количества фалшификати на известни марки. Престъпната група счита, че използването на акредитиви вместо банкови преводи при търговските сделки повишава привидната законност на тези операции и намалява риска от разкриването им.

Казус 11

- Престъпна организация продава незаконно наркотици в Япония. Впоследствие организацията изнася нелегално паричните средства от страната и ги внася във Франция.
- Парите се използват за закупуване на луксозни стоки в модни дизайнерски магазини, след което стоките се изнасят в Япония и препродават от „куха“ фирма.
- Приходите от продажбите на тези луксозни стоки се депозират в японската банкова система.

Източник: Jeffrey Robinson, *The Laundrymen* („Перачите на пари“) (1995 г.). Използва се с разрешение на автора.

Коментар – Вместо да депозират японската валута във вид на дребни суми в японската банкова система, престъпната организация избира да сведе до минимум риска от разкриване, като изнася нелегално парите в брой извън страната, след което използва системата на международната търговия, за да внесе обратно в Япония луксозни стоки. Приходите от продажбата на тези стоки се депозират след това в японската банкова система. Съмнения възникват, когато се разкрива, че за

износа на тези стоки са използвани подправени документи и организацията изобщо не е кандидатствала за отстъпка за данък добавена стойност.

Казус 12

- Бразилска компания участва в редица незаконни дейности.
- Парите в брой, които се генерират от тези дейности, се изнасят нелегално извън страната от куриери, пренасящи пари в брой, и се депозират в банкови сметки на офшорни компании, контролирани от въпросната компания.
- Финансовите средства от тези офшорни сметки се превеждат на офшорни „кухи” компании и се използват за закупуване на концентриран сироп за безалкохолни напитки от бразилската компания при значително завишени цени.
- Впоследствие този сироп се продава от „кухите” компании на други законни компании при значителна загуба.

Източник: Информация, предоставена от Бразилия.

Коментар – В този случай приходите от престъпления се прехвърлят на бразилската компания посредством продажба на сироп при значително завишени цени на редица „кухи” компании. Доходите от тези продажби се депозират в бразилската банкова сметка на компанията и ефективно се интегрират в законната икономика. Интересно е да се отбележи, че за разлика от доставката на метален скрап в Казус 2, теглото и останалите физически характеристики на доставката не са променени, но за намаляване на стойността от 40 щатски долара на литър до 1 щатски долар на литър се използва процес на разреждане с вода.

7. Настоящи практики

Тези казуси илюстрират, че системата на международната търговия се характеризира с широк набор от слаби звена, които могат да бъдат използвани от престъпни организации и лица, финансиращи тероризма. С цел проверка способността на националните власти да противодействат на изпирането на пари посредством търговски сделки проектният екип на Специалната група за финансови действия (FATF) използва подробен въпросник, с помощта на който да се направи преглед на актуалните практики в редица страни.¹⁴ Този въпросник се концентрира върху способността на различните държавни агенции да идентифицират съмнителни дейности, свързани с търговските сделки, да споделят тази информация с местни и чуждестранни партньорски служби и да предприемат действия въз основа на въпросната информация. В тази връзка особено внимание бе обърнато на практиката на митническите служби, правоохранителните органи, звената за финансово разузнаване, данъчните органи и органите за надзор върху дейността на банките.

¹⁴ Тридесет и шестте страни, които предоставиха отговори на този въпросник, включват Аруба, Австралия, Австрия, Бахами, Белгия, Бразилия, Камбоджа, Канада, Тайван, Фиджи, Франция, Гватемала, Хонконг, Китай, Индонезия, Италия, Япония, Кения, Република Корея, Макао, Китай, Малайзия, Мавриций, Мексико, Монголия, Монсерат, Намибия, Холандия, Холандски Антили, Нова Зеландия, Норвегия, Перу, Катар, Южна Африка, Испания, Сейнт Лусия, Свазиленд, Великобритания и САЩ. Подробно обобщение на отговорите на всяка страна е предоставено на Секретариата на Специалната група за финансови действия (FATF) с оглед улесняване на бъдещата аналитична работа в тази област.

Митнически служби

Около половината от митническите служби посочват, че използват индикатори на риска или други форми на анализ на риска за откриване на дейности, свързани с потенциално изпиране на пари посредством търговски сделки. Нещо повече, почти три четвърти от тези, които извършват такъв анализ, считат, че е налице значително поле за по-успешно използване на търговски данни за идентифициране на аномалии, които биха могли да са свързани с изпиране на пари или финансиране на тероризма. На свой ред настоящият анализ е станал причина за разследвания при повече от половината и повдигане на обвинения при около една четвърт от предоставилите становище в отговор на допитването лица.

Аналогично, почти всички от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че са били в състояние да обменят свързана с търговските сделки информация с правоохранителните органи, звената за финансово разузнаване, данъчните власти и компетентни чуждестранни органи. В голямата част случаи обменът на информация с правоохранителните органи, звената за финансово разузнаване и данъчните власти е доброволен. Когато става въпрос за компетентни чуждестранни органи, стандартното изискване за обмен на информация е меморандум за разбирателство или митническо споразумение за взаимопомощ. Интересно е да се отбележи, че по-малко от половината от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че техните митнически служби подават доклади за съмнителна дейност до съответните звена за финансово разузнаване в тяхната страна.

Едва една трета от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че имат въведени в действие програми за обучение, макар практически всички да изразяват съгласие с необходимостта от по-добро обучение и разбиране относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки. В допълнение, повече от половината мислят, че има място за по-успешно използване на новите технологии като например рентгенови скенери, електронно запечатване на контейнери и радиочестотни идентификационни данни. Като обща теза две трети от предоставилите становище в отговор на допитването лица считат, че техните държави са изправени пред сериозни слаби места по отношение на дейностите, свързани с изпиране на пари посредством търговски сделки.

Звена за прозрачност на търговията

Опитът на митническите служби и правоохранителните органи показва, че едно от най-ефикасните средства за анализиране и разследване на подозрителни дейности, свързани с търговията, е да се разполага с въведени в действие системи, които да осъществяват текущо наблюдение върху отчетения внос и износ между страните. В съответствие със стандартите на Специалната група за финансови действия (FATF) относно международното сътрудничество редица правителства обменят понастоящем информация за износа и вноса с оглед разкриване на аномалии в данните за търговските операции.

За справяне с огромния обем от информация, генериран от подобни начинания, сега са разработени нови технологии, които стандартизират тази

информация според набор от променливи с цел установяване на общи модели на търговска дейност. На свой ред „звената за прозрачност на търговията” използват този анализ за идентифициране съмнителни търговски дейности, които често заслужават по-нататъшно разследване.

Обменът на данни за търговията между сътрудническите си митнически органи може да бъде постигнат посредством митнически споразумения за взаимопомощ. Успехът на подобни споразумения подчертава важното значение на това сътрудническите си държави да работят съвместно за установяване на двустранни механизми за разкриване на аномалии в търговията, които биха могли да са свързани с изпирането на пари, финансиране на тероризма или други финансови престъпления.

Опитът показва, че звената за прозрачност на търговията създават ефикасни платформи за своевременен обмен на информация и данни за търговията между партньори от различни страни. В това си качество те представляват нов и важен инструмент за разследване с оглед по-успешното противодействие на изпирането на пари и митническите измами.

Правоохранителни органи

Интересно е да се отбележи, че две трети от правоохранителните органи посочват, че използват търговската информация като част от своя анализ на дейностите, свързани с изпиране на пари и финансиране на тероризма. Макар голямата част от тази информация да се получава от звената за финансово разузнаване, митническите служби и финансовите институции, значителна информация се предоставя и от органите за надзор над банките и данъчните власти. Почти всички от предоставилите становище в отговор на допитването лица, които са използвали такава информация, посочват, че тя е била причина за предприемане на разследване, а две трети от тези разследвания са довели до повдигане на обвинения.

Макар едва една трета от предоставилите становище в отговор на допитването лица да имат достъп до търговски бази данни, тези от тях, които имат такъв достъп, изразяват съгласие, че има широко поле за по-успешно сътрудничество между митниците и правоохранителните органи в тази област. Половината от предоставилите становище в отговор на допитването лица използват индикатори за риск и аналогично считат, че има място за по-мощно използване на такива техники.

Изглежда, че правоохранителните органи имат малко проблеми при споделяне на информация с митническите служби, звената за финансово разузнаване и данъчните власти, макар това да се прави до голяма степен на доброволна основа и при определени условия, като например да се съдейства за продължаващо наказателно разследване. Повечето от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че обменът на информация с органите за надзор над банките е значително по-сложен (и често забранен), а обменът на информация с компетентни чуждестранни органи по принцип изисква наличието на меморандум за разбирателство или договор за взаимна правна помощ. Независимо от това неколцина сред предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че като цяло са в състояние да осъществяват обмен на

информация на базата на международна реципрочност.

Изглежда, че една трета от предоставилите становище в отговор на допитването лица притежават някакво ниво на експертни знания и умения в областта на търговията, като сходен брой посочват, че при тях има действащи програми за обучение. Практически всички от предоставилите становище в отговор на допитването лица изразяват съгласие с необходимостта от по-добро обучение и информираност за техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки. Като цяло две трети от предоставилите становище в отговор на допитването лица считат дейностите, свързани с изпиране на пари посредством търговски сделки, като представляващи сериозен риск за тяхната страна.

Звена за финансово разузнаване

Половината от звената за финансово разузнаване получават доклади за съмнителни действия, предизвикани от опасения относно дейности, свързани с търговски сделки. В повечето страни, обаче, броят на подобни доклади е относително малък (например по-малко от 25 доклада годишно). Освен от финансови институции такива доклади се получават от митнически служби и правоохранителни органи и в по-малка степен от данъчни власти и органи за надзор над банките. Около една трета от звената за финансово разузнаване използват информацията за търговските сделки като част от своя непрекъснат анализ на дейностите, свързани с изпиране на пари и финансиране на тероризма, като тази информация често допринася за предприемане на разследвания и повдигане на обвинения.

Звената за финансово разузнаване посочват, че широко използват индикатори за риск. Освен това голямата част от предоставилите становище в отговор на допитването лица считат, че е налице широко поле за по-доброто използване на тези индикатори и други аналитични техники с оглед насърчаване на базиран в по-голяма степен на оценката на риска подход за разкриване на дейности, свързани с изпирането на пари. След като това е така, интересно е да се отбележи, че едва една четвърт от звената за финансово разузнаване отчитат, че използват търговските бази данни като част от своя анализ.

Не е за учудване, че звената за финансово разузнаване са в състояние да обменят информация с правоохранителните органи, митническите служби, данъчните власти и органите за надзор над банките. Някои от предоставилите становище в отговор на допитването лица предупреждават, че изискването за строга търговска конфиденциалност продължава да се прилага по отношение на тази информация, което ограничава нейното използване за целите на разузнаването. Други посочват, че обменът на търговска информация често е ограничен до случаите на продължаващи наказателни разследвания. Предоставилите становище в отговор на допитването лица потвърждават, че местните звена за финансово разузнаване са в състояние да обменят информация с чуждестранни звена за финансово разузнаване, но това изисква по принцип меморандум за разбирателство или международна реципрочност.

Около половината от предоставилите становище в отговор на допитването лица разполагат с търговски експерти в екипите си, но едва една четвърт осигуряват обучение, което да повиши разбирането на техните анализатори за

техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки. Предоставилите становище в отговор на допитването лица на практика са единодушни, че звената за финансово разузнаване ще извлекат ползи от по-доброто обучение и информираност относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки. Като цяло две трети от предоставилите становище в отговор на допитването лица считат, че държавите им са сериозно уязвими при злоупотреба с търговската система за престъпни цели.

Данъчни органи

Две трети от данъчните органи посочват, че получават информация от митниците, правоохранителните органи и звената за финансово разузнаване, която пряко се отнася до изпиране на пари посредством търговски сделки. Изглежда обаче, че тези предоставили становище лица използват в ограничена степен въпросната информация за предприемане на разследвания или повдигане на обвинения. Като се има предвид това, една трета от данъчните органи посочват, че извършват анализ, който да е полезен за идентифициране на изпиране на пари посредством търговски сделки и подават рутинно доклади за съмнителна дейност до звеното за финансово разузнаване в съответната страна.

Макар половината от данъчните органи да разполагат с правомощия за провеждане на разследвания, едва една трета имат мандат, който да им позволява да проверяват дейности, свързани с изпиране на пари посредством търговски сделки. Нещо повече, ако в хода на данъчна ревизия възникне съмнение за изпиране на пари, едва половината от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че от тях се изисква да го докладват до компетентните органи. Повечето от данъчните органи са в състояние да обменят информация на доброволна основа с митническите служби, правоохранителните органи и звената за финансово разузнаване при определени условия като например съдействие при продължаващо разследване. Повечето от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че обменът на информация с органите за надзор над банките е значително по-сложен (а често и забранен), но че информацията, свързана с търговските сделки, получена при данъчни ревизии, може да бъде споделяна с чуждестранните им партньорски органи, в случай че е налице действащ меморандум за разбирателство или договор за взаимна правна помощ.

Малък брой от данъчните органи разполагат с търговски експерти в екипите си или с програми за обучение, които да повишават разбирането за изпирането на пари посредством търговски сделки. Независимо от това данъчните органи единодушно изразяват съгласие относно необходимостта от по-добро обучение и информираност относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки. Като цяло две трети от предоставилите становище в отговор на допитването лица считат, че техните държави са уязвими при използване на търговските операции за престъпни цели.

Органи за надзор над банките

В повечето страни органите за надзор над банките имат ограничено участие по отношение на дейностите, свързани с изпиране на пари посредством търговски

сделки. От друга страна, една трета от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че често получават информация, отнасяща се до съмнителни действия, свързани с търговията, от финансовите институции в съответната страна. Нещо повече, една трета от предоставилите становище в отговор на допитването лица посочват, че извършват анализ, който може да бъде използван за идентифициране на случаи на изпиране на пари посредством търговски сделки и рутинно докладват съмнителни дейности до съответните звена за финансово разузнаване. Малко по-малко от половината от предоставилите становище в отговор на допитването лица използват индикатори за риск и други аналитични техники за идентифициране на високорискови стоки, компании или държави, като повечето виждат значително поле за по-добро използване на тези техники. Една трета от предоставилите становище в отговор на допитването лица са използвали тази информация за предприемане на разследвания, но едва в десет процента от тези случаи това е довело до повдигане на обвинения.

Изглежда, че има широко поле органите за надзор над банките по-успешно да обменят на доброволна основа, отнасяща се до търговските сделки, информация с митническите служби, правоохранителните органи, звената за финансово разузнаване и данъчните власти. Освен това голямата част от органите за надзор над банките посочват, че могат да обменят търговска информация с компетентни чуждестранни органи при определени ограничения. Не е за учудване, че само малък брой от органите за надзор над банките разполагат с експертни знания и умения относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки и че повечето нямат никакви или имат само ограничени програми за обучение в тази област. Като цяло около половината от предоставилите становище в отговор на допитването лица считат, че техните държави са уязвими при използване на търговските операции за престъпни цели.

Индикатори за риск

Индикатори за риск при изпиране на пари посредством търговски сделки

Предоставилите отговори на въпросника, изготвен от проектния екип на Специалната група за финансови действия (FATF), посочват редица индикатори за риск, които се използват рутинно за идентифициране на дейности, свързани с изпиране на пари посредством търговски сделки. Те включват ситуации, при които:

- са видими значителни несъответствия между описанието на стоката в коносамента и във фактурата;
- са видими значителни несъответствия между описанието на стоките в коносамента (или фактурата) и действително натоварените стоки;
- са видими значителни несъответствия между стойността на стоката, посочена във фактурата, и справедливата пазарна стойност на тази стока;
- големината на доставяната партида изглежда, че не е в съответствие с мащаба на обичайната стопанска дейност на износителя или вносителя;
- видът на доставяната стока е определен като „високорисков” от гледна точка на дейностите по изпиране на пари;*

- видът на доставяната стока изглежда, че не съответства на обичайната стопанска дейност на износителя или вносителя;
- доставката няма икономически смисъл;**
- стоката се експедира към (или от) юрисдикция, която е определена като „високорискова” от гледна точка на дейностите по изпиране на пари;
- стоката се претоварва през една или повече юрисдикции без видима икономическа логика;
- начинът на плащане изглежда, че не съответства на рисковите характеристики на сделката;***
- сделката предполага получаване на пари в брой (или друго плащане) от предприятия-трети страни, които нямат видима връзка със сделката;
- при сделката се използват многократно изменяни или често удължавани акредитиви; и
- при сделката се използват подставени (или „кухи”) компании.

Митническите служби използват по-фокусирана информация, която се отнася до конкретни експортни, импортни или спедиторски компании. В допълнение, индикаторите за риск, използвани за разкриване на други методи за изпиране на пари, биха могли да бъдат полезни при идентифициране на случаи на евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки.

* Например стоки с висока стойност и малък обем (напр. битова електроника), при които стокооборотът е голям, а оценяването затруднено.

** Например използване на 40-футов контейнер за транспортиране на малък обем относително евтини стоки.

*** Например използване на авансово плащане при доставка от нов доставчик във високорискова страна.

8. Ключови констатации

Извършената по настоящия проект изследователска работа доведе до следните ключови констатации по отношение на изпирането на пари посредством търговски сделки:

- Изпирането на пари посредством търговски сделки е важен канал на престъпна дейност и имайки предвид нарастването на световната търговия, представлява все по-важно слабо звено от гледна точка изпирането на пари и финансиране на тероризма.
- Практиките, свързани с изпирането на пари посредством търговски сделки, се различават по своята сложност. Най-простите схеми са търговските практики с цел измама (например под- или надфактуриране на постъпления). По-сложните схеми обаче интегрират тези практики с цел измама в една мрежа от сложни операции, които включват също и прехвърлянето на стойност чрез финансовата система (например чекове или банкови преводи) и/или физическото движение на банкноти (например

с помощта на куриери, пренасящи пари в брой). Използването на тези сложни операции още повече прикрива паричната следа и усложнява разкриването.

- Анализът на данните за търговските сделки и международният обмен на тези данни представляват полезни инструменти за идентифициране на аномалии в търговията, което може да доведе до предприемане на разследвания и повдигане на обвинения по случаи, свързани с изпиране на пари посредством търговски сделки.
- Макар митническите служби, правоохранителните органи, звената за финансово разузнаване, данъчните власти и органите за надзор над банките да могат да обменят свързана с търговията информация, това често е ограничено до определени обстоятелства или се предприема по-скоро на доброволна, а не на задължителна основа. Освен това повечето звена за финансово разузнаване не получават системно доклади за съмнителни дейности, свързани с търговски операции.
- Изглежда, че повечето митнически служби, правоохранителни органи, звена за финансово разузнаване, данъчни власти и органи за надзор над банките са в по-малка степен в състояние да идентифицират и противодействат на изпирането на пари посредством търговски сделки, отколкото да се справят с други форми на изпиране на пари или финансиране на тероризма. Изглежда, че това отчасти отразява тяхното по-ограничено разбиране за техниките, свързани с този вид изпиране на пари.
- Повечето митнически служби, правоохранителни органи, звена за финансово разузнаване, данъчни власти и органи за надзор над банките идентифицират наложителна потребност от допълнително обучение с цел гарантиране, че техният персонал разполага с достатъчно познания да разпознава случаите на изпиране на пари посредством търговски сделки.
- Повечето митнически служби, правоохранителни органи, звена за финансово разузнаване, данъчни власти и органи за надзор над банките посочват сериозни опасения във връзка с уязвимостта на техните държави спрямо изпирането на пари посредством търговски сделки. Освен това повечето считат, че техните държави са въвели в действие само ограничени мерки, които да смекчат последствията от дейностите, свързани с изпиране на пари посредством търговски сделки.

9. Въпроси, заслужаващи внимание

Изпирането на пари посредством търговски сделки представлява важна техника за пране на пари, която не е привлякла все още в значителна степен внимание на лицата, отговарящи за дългосрочната политика. С разрастването на международната търговия и с по-голямата ефективност на стандартите, прилагани по отношение на останалите техники за изпиране на пари, може да се очаква използването на каналите за изпиране на пари посредством търговски сделки да става все по-привлекателно.

Изследването навежда на мисълта, че нивото на разбиране относно

изпирането на пари посредством търговски сделки изглежда, че в общи линии е сходно с това, което се отнасяше до прехвърлянето на стойност чрез финансовата система преди едно десетилетие. По това време лицата, работещи на предна линия в повечето финансови институции, не бяха запознати като цяло с това какво представлява съмнителна дейност, както и какви действия следва да предприемат в случай на разкриване на подобна дейност.

Настоящото изследване подсказва, че понастоящем митническите служби, правоохранителните органи, звената за финансово разузнаване, данъчните власти и органите за надзор над банките са изправени пред сходни предизвикателства по отношение разбирането на техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки и разкриването на такива дейности.

Отправяйки поглед в бъдещето, изглежда, че съществува набор от практически стъпки, които биха могли да бъдат предприети първоначално с цел повишаване способността на националните органи да се справят с изпирането на пари посредством търговски сделки. Те могат да бъдат сведени до повишаване информираността, укрепване на мерките за идентифициране на свързана с търговията незаконна дейност и подобряване на международното сътрудничество.

Повишаване информираността

Прегледът на настоящите практики на тези държави, които предоставиха отговори на въпросника на Специалната група за финансови действия (FATF), показват, че е налице почти единодушно съгласие относно необходимостта от засилен акцент върху програми за обучение за компетентните органи (например митнически служби, правоохранителни органи, звена за финансово разузнаване, данъчни власти и органи за надзор над банките) с цел по-успешно идентифициране на техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки. На свой ред подобреното обучение може да доведе до значително повишаване на броя на докладите за съмнителни операции, подавани пред звената за финансово разузнаване. Освен това такива програми за обучение могат да бъдат успешно допълвани от разяснителни сесии сред частния сектор.

Укрепване на прилаганите понастоящем мерки

Съществуват редица действия, които страните биха могли да предприемат с цел по-успешно идентифициране на незаконни дейности, свързани с търговията. Най-простото е да се гарантира, че компетентните органи и финансовите институции имат достъп до казусите и индикатори за риск, изложени в настоящото проучване. Освен това повечето държави биха извлекли полза от по-ефикасен обмен на информация между компетентните органи на национално ниво. Така например може да е от полза правоохранителните органи да търсят информация от митническите служби във връзка със специфични търговски операции преди да бъде предприето широкомащабно наказателно разследване.

Подобряване на международното сътрудничество

Необходимо е страните да работят в сътрудничество с цел идентифициране и

противодействие на изпирането на пари посредством търговски сделки. В съответствие със стандартите на Специалната група за финансови действия (FATF) държавите биха могли да въведат в действие ясни и ефективни платформи, които да улеснят своевременния и конструктивен обмен на информация. На практика това може да изисква по-широко използване на меморандуми за разбирателство и договори за взаимна правна помощ между страните с оглед улесняване споделянето на информация относно специфични сделки и операции. Това би означавало също така и по-широко използване и на споразумения за взаимна помощ между митническите служби с цел улесняване обмена на данни за износа и вноса за идентифициране на търговски аномалии, които биха могли да сочат за евентуални злоупотреби във връзка с изпирането на пари посредством търговски сделки.

Приложение I

Ролята на финансовите институции при уреждане на търговски операции

Финансовите институции могат да изпълняват три функции при уреждането на международните търговски операции, а именно, превод на парични средства, осигуряване на финансиране и предоставяне името на институцията за осъществяване на операцията. По-долу е представено просто описание на тези три роли.

Превод на парични средства – превод на финансови средства между страните, свързани с търговската сделка (например банков превод).

Осигуряване на финансиране – предоставяне на кредит в подкрепа на търговската сделка. В такива ситуации, като обичайна практика, финансовата институция извършва стандартна кредитна проверка на клиента. В допълнение, финансовата институция може да извърши проверка и на стоящата в основата сделка.

Предоставяне името на финансовата институция за осъществяване на операцията – възниква в две ситуации: (1) когато финансовата институция се задължава да извърши плащане, ако бъдат изпълнени определени условия (например при акредитив) и (2) когато финансовата институция се задължава да извърши плащане, ако купувачът не изпълни задълженията си (например при банкова гаранция).

В допълнение към мониторинга в съответствие с местните нормативни разпоредби относно противодействието на изпирането на пари и борбата с финансирането на тероризма, нивата на задълбоченост на проверката и информацията, която се събира за стоящата в основата сделка, ще зависят от експозицията на банката на кредитен и репутационен риск, свързан с осигуряването на финансиране и предоставяне името на банката за осъществяване на сделката. Така например, поради това че експозицията на риск на институцията при осъществяване на превод на парични средства е ниска, малко вероятно е институцията щателно да провери или дори да види първичните документи по сделката (например коносаменти или фактури).

Приложение II

Настоящото приложение съдържа извадка от ключовата информация, предоставена в отговорите на въпросника, изготвен от проектния екип на Специалната група за финансови действия (FATF). В някои случаи предоставилите становище лица не са отговорили на всички въпроси.

Митнически служби (24 респондента)

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Извършвате ли анализ, който може да бъде използван за идентифициране, разследване или повдигане на обвинения за изпиране на пари посредством търговски сделки?	2	2
Извършвате ли анализ на данни за търговията с цел идентифициране на търговски аномалии, които биха могли да са свързани с изпиране на пари или финансиране на тероризма?	3	1
Можете ли да предоставите списък на индикатори за риск от евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки, които може да предизвикат опасения или евентуално разследване?	2	2
Използвате ли модели на риск или аналитични инструменти за идентифициране на високорискови компании, стоки, държави или дейности?	9	
Има ли място за по-добро използване на анализа на данните за търговията с цел идентифициране на търговски аномалии, които биха могли да оправдаят допълнително разследване?	8	

Информацията и анализът доведоха ли до конкретни разследвания и последващо повдигане на обвинения?	
<i>Разследвания</i>	14
<i>Повдигане на обвинения</i>	16
<i>Не</i>	10

Дали обменът на информация между митническите служби и други местни институции е задължителен или доброволен?				
	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Данъчни власти</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Задължителен</i>	10	9	6	1
<i>Добровolen</i>	13	11	14	10
<i>Не е приложимо</i>	1	0	0	8

С кои от следните местни институции може да бъде споделяна информация, отнасяща се до търговията?				
	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Данъчни власти</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Да</i>	10	6	10	2
<i>Да, с ограничения</i>	13	15	10	11
<i>Не</i>	1	0	0	7

Може ли информацията, отнасяща се до търговията, да бъде споделяна с компетентни чуждестранни органи?	
<i>Да</i>	7
<i>Да, с ограничения</i>	16
<i>Не</i>	0

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Имате ли въведени в действие програми за обучение, които разглеждат темата за изпиране на пари посредством търговски сделки?		5
Виждате ли необходимост от по-добро обучение и информираност относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки?	2	
Считате ли, че Вашата страна е уязвима от използването на изпирането на пари посредством търговски сделки за престъпни цели?	7	

Правоохранителни органи (20 респондента)

От кои източници Вашата организация получава информация във връзка с изпирането на пари посредством търговски сделки?	
<i>Митнически служби</i>	11
<i>Звена за финансово разузнаване</i>	13
<i>Данъчни органи</i>	7
<i>Органи за надзор над банките</i>	5
<i>Финансови институции</i>	10
<i>Други</i>	9

Информацията доведе ли до разследвания и последващо повдигане на обвинения?	
<i>Разследвания</i>	18
<i>Повдигане на обвинения</i>	13
<i>Не</i>	2

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Информацията за търговията използвана ли е като част от Вашия анализ или разследване на случаи на изпиране на пари и финансиране на тероризма?	5	5
Имате ли достъп до база данни с информация за търговията, която можете да използвате за извършване на анализ на случаи на изпиране на пари и финансиране на тероризма?		3
Има ли място за подобряване на сътрудничеството между правоохранителните органи и митническите служби посредством използването на бази данни, в които може да бъде осъществявано търсене във връзка с отделни компании или сделки?	5	
Можете ли да предоставите списък на индикатори за риск от евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки, които може да предизвикат опасения или евентуално разследване?		2
Има ли място за по-добро използване на индикаторите за риск с цел насърчаване на базиран в по-голяма степен на риска подход по отношение разкриването на дейности, свързани с изпирането на пари?		0

Дали обменът на информация между правоохранителните органи и други местни институции е задължителен или доброволен?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Данъчни власти</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Задължителен</i>	6	5	5	2
<i>Доброволен</i>	11	9	11	8
<i>Не е приложимо</i>	1	1	0	8

С кои от следните местни институции може да бъде споделяна информация, отнасяща се до търговията?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Данъчни власти</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Да</i>	6	6	3	0
<i>Да, с ограничения</i>	12	8	14	8
<i>Не</i>	0	0	0	6

Може ли информацията, отнасяща се до търговията, да бъде споделяна с компетентни чуждестранни органи?	
<i>Да</i>	3
<i>Да, с ограничения</i>	13
<i>Не</i>	1

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Имате ли въведени в действие програми за обучение, които разглеждат темата за изпиране на пари посредством търговски сделки?		3
Виждате ли необходимост от по-добро обучение и информираност относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки?	7	
Считате ли, че Вашата страна е уязвима от използването на търговски сделки за престъпни цели?	3	

Звена за финансово разузнаване (21 респондента)

Получавали ли сте доклади за съмнителни дейности (ДСД), причина за които са били съмнителни търговски сделки и операции?	
<i>Да</i>	12
<i>Не</i>	2
<i>Не е приложимо</i>	5

Получавали ли сте доклади за съмнителни дейности (ДСД), причина за които са били съмнителни търговски сделки и операции?		
	<i>През последната година?</i>	<i>През последните три години?</i>
<i>0</i>	1	1
<i>1-5</i>	0	4
<i>6-25</i>	6	4
<i>Повече от 25</i>	8	5
<i>Не е приложимо</i>	5	5

От кои източници Вашата организация получава информация във връзка с изпирането на пари посредством търговски сделки?	
<i>Митнически служби</i>	11
<i>Правоохранителни органи</i>	12
<i>Данъчни органи</i>	8
<i>Органи за надзор над банките</i>	3
<i>Финансови институции</i>	17
<i>Други</i>	3
<i>Не е приложимо</i>	2

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Информацията за търговията използвана ли е като част от Вашия анализ или разследване на случаи на изпиране на пари и финансиране на тероризма?	1	0
Информацията за търговията рутинно ли се използва във Вашия анализ и разследвания?		3

Информацията доведе ли до разследвания и последващо повдигане на обвинения?	
<i>Разследвания</i>	14
<i>Повдигане на обвинения</i>	10
<i>Не</i>	5

	<i>a</i>	<i>e</i>
В ситуации, в които се подозира изпиране на пари посредством търговски сделки, сделките включват ли продукти за търговско финансиране като акредитиви или инкасо на документи?	1	
Вашата организация събира ли данни за операции чрез системата SWIFT, които да бъдат използвани за извършване на анализ или разследване на случаи на изпиране на пари и финансиране на тероризма?		3
Можете ли да предоставите списък на индикатори за риск от евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки, които може да предизвикат опасения или евентуално разследване?	4	
Има ли място за по-добро използване на индикаторите за риск с цел насърчаване на базиран в по-голяма степен на риска подход по отношение разкриването на дейности, свързани с изпирането на пари?	0	
Имате ли достъп до база данни с информация за търговията, която можете да използвате за извършване на анализ или разследване на случаи на изпиране на пари и финансиране на тероризма?		5

С кои от следните местни институции може да бъде споделяна информация, отнасяща се до търговията?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Данъчни власти</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Да</i>	10	11	9	9
<i>Да, с ограничения</i>	8	7	7	3
<i>Не</i>	0	1	1	2

Може ли информацията, отнасяща се до търговията, да бъде споделяна с компетентни чуждестранни органи?	
<i>Да</i>	7
<i>Да, с ограничения</i>	14
<i>Не</i>	0

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Вашата организация разполага ли със специалисти с конкретни експертни знания и умения в областта на търговията?	2	
Имате ли въведени в действие програми за обучение, които разглеждат темата за изпиране на пари посредством търговски сделки?		6
Виждате ли необходимост от по-добро обучение и информираност относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки?	8	
Считате ли, че Вашата страна е уязвима от използването на търговски сделки за престъпни цели?	5	

Данъчни органи (21 респондента)

Получавали ли сте информация за съмнителни дейности, свързани с изпирането на пари посредством търговски сделки?	
<i>Да</i>	10
<i>Не</i>	11

Имате ли достъп до база данни с информация за търговията, която може да бъде използвана за извършване на анализ или разследване на случаи на изпиране на пари посредством търговски сделки?	
<i>Да</i>	5
<i>Не</i>	8
<i>Не е приложимо</i>	8

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Извършвате ли анализ, който би могъл да бъде използван за идентифициране, разследване или повдигане на обвинения за изпиране на пари посредством търговски сделки?		3
Подавате ли до звеното за финансово разузнаване във Вашата страна доклади за съмнителни дейности (ДСД), отнасящи се до съмнителни търговски сделки?		4
Можете ли да предоставите списък на индикатори за риск от евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки, които може да предизвикат опасения или евентуално разследване?		2
Има ли място за по-добро използване на индикаторите за риск с цел		

насърчаване на базиран в по-голяма степен на риска подход по отношение разкриването на дейности, свързани с изпирането на пари?		0
Дали извършвате Ваши собствени разследвания или участвате съвместно с други органи в разследването на дейности, свързани с евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки?	0	0
Разполагате ли с мандат да търсите дейности по изпиране на пари в хода на извършване на данъчна ревизия?		4
Ако в хода на ревизията възникне съмнение за изпиране на пари, от Вас изисква ли се да го докладвате до компетентните органи?	2	

Може ли компетентен орган да изиска данъчна информация като част от разследване на изпиране на пари посредством търговски сделки?	
<i>Да, във всички случаи</i>	6
<i>Да, с ограничения</i>	14
<i>Не</i>	1

Дали обменът на информация между данъчните органи и други местни институции е задължителен или доброволен?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Задължителен</i>	7	6	10	2
<i>Доброволен</i>	10	9	4	5
<i>Не е приложимо</i>	1	3	4	11

С кои от следните местни институции може да бъде споделяна информация, отнасяща се до търговията?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Органи за надзор над банките</i>
<i>Да</i>	9	4	8	2
<i>Да, с ограничения</i>	8	11	6	4
<i>Не</i>	2	3	5	10

Може ли информацията, отнасяща се до търговията, да бъде споделяна с компетентни чуждестранни органи?	
<i>Да</i>	2
<i>Да, с ограничения</i>	12
<i>Не</i>	5

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Вашата организация разполага ли със специалисти с конкретни експертни знания и умения в областта на търговията?		5
Имате ли въведени в действие програми за обучение, които разглеждат темата за изпиране на пари посредством търговски сделки?		5
Виждате ли необходимост от по-добро обучение и информираност относно техниките за изпиране на пари посредством търговски сделки?	0	
Считате ли, че Вашата страна е уязвима от използването на изпиране на пари посредством търговски сделки за престъпни цели?	5	

Органи за надзор над банките (23 респондента)

От кои източници Вашата организация получава информация във връзка с изпирането на пари посредством търговски сделки?	
<i>Митнически служби</i>	2
<i>Правоохранителни органи</i>	2
<i>Звена за финансово разузнаване</i>	4
<i>Органи за надзор над банките</i>	1
<i>Финансови институции</i>	7
<i>Други</i>	2

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Извършвате ли анализ, който би могъл да бъде използван за идентифициране, разследване или повдигане на обвинения за изпиране на пари посредством търговски сделки?		7
Можете ли да предоставите списък на индикатори за риск от евентуално изпиране на пари посредством търговски сделки, които може да предизвикат опасения или евентуално разследване?	2	
Използвате ли модели на риск или аналитични инструменти за идентифициране на високорискови компании, стоки, страни или дейности?		4

С кои от следните местни институции може да бъде споделяна информация, отнасяща се до търговията?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Данъчни органи</i>
<i>Да</i>	2	4	11	3
<i>Да, с ограничения</i>	10	11	3	9
<i>Не</i>	5	3	3	4

Дали обменът на информация между органа за надзор над банките и други местни институции е задължителен или доброволен?				
	<i>Митнически служби</i>	<i>Правоохранителни органи</i>	<i>Звено за финансово разузнаване</i>	<i>Данъчни органи</i>
<i>Задължителен</i>	1	6	9	2
<i>Доброволен</i>	10	8	4	9
<i>Не е приложимо</i>	5	3	3	4

Може ли информацията, отнасяща се до търговията, да бъде споделяна с компетентни чуждестранни органи?	
<i>Да</i>	1
<i>Да, с ограничения</i>	12
<i>Не</i>	4

	<i>Да</i>	<i>Не</i>
Вашата организация разполага ли със специалисти с конкретни експертни знания и умения в областта на търговията?		0
Имате ли въведени в действие програми за обучение, които разглеждат темата за изпиране на пари посредством търговски сделки?		8
Считате ли, че Вашата страна е уязвима от използването на търговски сделки за престъпни цели?	2	

Речник на термините

Алтернативна система за парични преводи – операции за превод на парични средства извън официалната банкова система. Включват нерегулирани мрежи (например нелегални банки) и регулирани операции (например бюра за услуги, свързани с парични преводи).*

Коносамент – документ, подписан от превозвача, потвърждаващ получаването на стоките за и от посочените пунктове.

Бягство на капитали – бързи изходящи потоци парични средства от дадена страна, често в отговор на икономическо събитие, което смущава инвеститорите и ги кара да изгубят доверие във финансовата стабилност на съответната страна.

Куриери, пренасящи пари в брой – физически лица, които пренасят валута или финансови инструменти, които могат да бъдат прехвърляни така, че да са платими на приносител от една страна в друга с цел изпиране на приходите от престъпления или финансиране на терористични действия.

Смесване – процес на комбиниране на приходите от незаконни дейности с доходите от законен бизнес с цел прикриване източниците на незаконните финансови средства и усложняване проследяването на парите.

Подставена компания – корпоративна структура, която може да бъде използвана за прикриване на действителните собственици на организацията.

Гаранция – ангажимент, обикновено от страна на банка, да бъдат изпълнени задълженията на друга страна или да бъде платена определена сума парични средства при представяне на определени документи, удостоверяващи, че страната, чиито задължения се гарантират, не е изпълнила определени свои задължения.

„Хавала” – специфичен вид операция в рамките на алтернативна система за парични преводи. „Хаваладар” е операторът или собственикът на „хавала”.

Акредитив – ангажимент, обикновено от страна на банка и по искане на клиент, да се плати на посочен бенефициент определена сума парични средства при представяне на определени документи, посочени в условията на акредитива.

„Куха” компания – компания, която е учредена като капиталово дружество, но няма значителни активи или дейност.

Депозиране на дребни суми (или структуриране) – техника за изпиране на пари, която включва раздробяването на голям банков депозит на редица по-малки депозити с цел избягване задълженията за докладване на съмнителни дейности от страна на финансовите институции.

Изпиране на пари посредством търговски сделки – процес на прикриване на приходите от престъпления и прехвърляне на стойност посредством използването на търговски операции в опит да бъде узаконен техният незаконен произход.

Звена за прозрачност на търговията – механизми и споразумения за насърчаване обмена на данни за търговията между сътрудническите си митнически служби с цел разкриване и анализиране на съмнителни търговски дейности.

Трансферно ценообразуване – ценови споразумения, установени чрез взаимно договаряне, а не в резултат на действието на свободните пазарни сили. На практика тези споразумения често се асоциират с вътрешнофирмени операции.

* За допълнителна информация вж. Доклад за типологията при изпирането на пари и финансиране на тероризма 2004 – 2005 г. на Специалната група за финансови действия.

Библиографска спарвка:

1. Anthony and Hallet (1992), “How Successfully Do We Measure Capital Flight? The Empirical Evidence from Five Developing Countries”, („Доколко успешно оценяваме бягството на капитали? Емпирични доказателства от пет развиващи се страни”), *Journal of Development Studies*, том. 23.3: 538-556.

2. Baker, R. (1999), *The Biggest Loophole in the Free-Market System*, („Най-голямата пробойна в системата на свободния пазар”), *The Washington Quarterly*, есен 1999 г.

3. Baker, R. (2005), *Capitalism’s Achilles Heel – Dirty Money and How to Renew the Free-Market System*, („Ахилесовата пета на капитализма – мръсните пари и

как да обновим системата на свободния пазар”), John Wiley and Sons.

4. Bartlett, B. (2002), “The Negative Effects of Money Laundering on Economic Development”, („Отрицателните последствия от изпирането на пари върху икономическото развитие”), Проект за регионална методологическа помощ на Азиатската банка за развитие № 5967 – Противодействие на изпирането на пари в Азиатско-тихоокеанския регион, май 2002 г.

5. Bhagwati, J. N. (1967), “Fiscal Policies, the Faking of Foreign Trade Declarations and the Balance of Payment”. („Фискални политики, фалшифициране на външнотърговски декларации и платежен баланс”), Bulletin of the Oxford University Institute of Statistics (Бюлетин на Института по статистика при Оксфордския университет), февруари.

6. Brittain-Catlin, W. (2005), *Offshore: The Dark Side of the Global Economy*. („Офшорните зони: тъмната страна на глобалната икономика”), ISBN: 0374256985.

7. Специална група за финансови действия в страните от Карибския басейн (CFATF) (2001), Насоки за противодействие на изпирането на пари за държавите-членки на Специалната група за финансови действия в страните от Карибския басейн (CFATF), управителните органи на зоните за свободна търговия и търговци.

8. Специална група за финансови действия в страните от Карибския басейн (CFATF) (2001), Доклад на работната група – типология във връзка със зоните за свободна търговия – цикъл II.

9. Cuddington, J. (1986), “Capital Flight: Estimates, Issues, and Explanations”, („Бягство на капитали: приблизителни оценки, проблемни въпроси и обяснения”), Princeton Studies in International Finance, № 58.

10. de Boyrie, M. E., S. J. Pak, и J. Zdanowicz (2005), “Estimating The Magnitude Of Capital Flight Due To Abnormal Pricing In International Trade: The Russia-USA Case”, („Оценка на мащаба на бягството на капитали в резултат на отклоняващо се от нормите ценообразуване в международната търговия: казусът Русия – САЩ”), Работен доклад на Center for International Business and Education Research (CIBER) (Център за международни бизнес и образователни изследвания), Florida International University.

11. de Boyrie, M. E., S. J. Pak, и J. Zdanowicz (2004), “The Impact of Switzerland’s Money Laundering Law on Capital Flows Through Abnormal Pricing in International Trade”, („Ефектът от швейцарския закон за противодействие на изпирането на пари върху капиталовите потоци чрез отклоняващо се от нормите ценообразуване в международната търговия”), Applied Financial Economics. 2005 г, 15, стр. 217-230.

12. De Wulf, L. (1979), “Statistical Analysis of Under- and Over-Invoicing of Imports”, („Статистически анализ на под- и надфактуриране на вноса”), Journal of Development Economics 8 (1981).

13. Евроазиатска група (EAG) (2005), “Use of Non-Resident Organisations for Reinvestment of Proceeds from Crime into the Economy (through Offshore Companies)” („Използване на чуждестранни организации за реинвестиране на приходите от

престъпления в икономиката (посредством офшорни компании”), Типологично изследване на Евроазиатската група (EAG). Окончателен доклад.

14. Евроазиатска група (EAG) (2005), “Use of Fraudulent VAT Pay-Back Schemes in Exports of Goods and Services for the Purpose of Obtaining Proceeds of Crime and their Laundering”, („Използване на схеми с цел измама за възстановяване на данък добавена стойност при износа на стоки и услуги с цел получаване на приходи от престъпления и тяхното изпиране”), Типологично изследване на Евроазиатската група (EAG). Окончателен доклад.

15. Fatehi J. (1994), “Capital Flight from Latin America as a Barometer of Political Instability”, („Бягството на капитали от Латинска Америка като барометър за политическа нестабилност”), *Journal of Business Research*, 30(2), 187-195.

16. Feenstra, R., Wen Hai, Wing T. Woo, и Shunli Tao (1999), “Discrepancies in International Data: An Application to China-Hong Kong Entrepôt Trade”, („Несъответствия в международните данни в контекста на търговията между складове под митнически контрол в Китай и Хонконг” *American Economic Review*, май 1999, том 89, брой 2.

17. Специална група за финансови действия (FATF) (2004), “Alternative Remittance Systems”, („Алтернативни системи за парични преводи”), Доклад за типологията при изпирането на пари и финансиране на тероризма 2004 – 2005 г, юни 2005.

18. Специална група за финансови действия (FATF) (2004), “Money Laundering and Terrorist Financing Trends and Indicators: Initial Perspectives” („Тенденции и индикатори за изпиране на пари и финансиране на тероризма: първоначални гледни точки”), Типология при изпирането на пари и финансиране на тероризма 2004 – 2005 г, юни 2005 г.

19. Специална група за финансови действия (FATF) (2006), *Background Documents – Summaries of Trade-Based Money Laundering Case Studies and Domestic Regimes*, (Основни документи – обобщение на казуси, свързани с изпирането на пари посредством търговски сделки и национални режими), Защитен уебсайт на Специалната група за финансови действия (FATF).

20. Специална група за финансови действия (FATF) (2006), *Background Documents – Summary of Responses to Trade-Based Money Laundering Questionnaire*, (Основни документи – обобщение на становищата в отговор на въпросника относно изпирането на пари посредством търговски сделки), Защитен уебсайт на Специалната група за финансови действия (FATF).

21. Fisman, R. и Shang-Jin Wei (2001), “Tax Rates and Tax Evasion: Evidence from “Missing Imports” in China” „Данъчни ставки и укриване на данъци: доказателства от „липсващ внос” в Китай”), Работен доклад на Националното бюро за икономически изследвания 8551, октомври 2001 г.

22. Goetzl, A. (2005), “Why Don’t Trade Numbers Add Up?” („Защо сборовете на числата за търговията не излизат?”), ИТТО (Международна организация за дърводобив в тропически гори), Бюлетин с актуална информация относно дърводобива в тропически гори 15/1 2005.

23. Gulati (1987), "A Note on Trade Misinvoicing", (Бележки по повод некоректното фактуриране") в *Capital Flight and Third World Debt* („Бягството на капиталите и дълговете на страните от третия свят”), Lessard, Donald и John Williamson (eds.), Вашингтон: Институт за международна икономика, стр. 68-78.

24. Международен валутен фонд (1991), "Determinants and Systemic Consequences of International Capital Flows" („Определящи фактори и системни последици от международните капиталови потоци”), Проучване на Департамента за изследвания на Международния валутен фонд.

25. Съвместна група по въпросите, свързани с изпирането на пари (2006), "Guidance Notes on Prevention of Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism" („Насочващи бележки относно противодействие на изпирането на пари и борбата с финансирането на тероризма”), www.jmlsg.org.uk.

26. Kahn, B. (1991), "Capital Flight and Exchange Controls in South Africa" („Бягството на капиталите и валутният контрол в Южна Африка”), Изследователски доклад № 4, Centre for the Study of the South African Economy and International Finance (Център за изследване на южноафриканската икономика и международни финанси), London School of Economics.

27. Khilji, F. (1993), "Comments on "Under-Invoicing of Imports: A Case Study of Pakistan" („Коментари относно подфактуриране на вноса: случаят с Пакистан”), *The Pakistan Development Review*, 32, Част II, зима 1993 г.

28. Kochan, N. (2005), *The Washing Machine: How Money Laundering and Terrorist Financing Soils Us*. („Пералната машина: как изпирането на пари и финансирането на тероризма ни цапат”), ISBN: 1587991594.

29. Komisar, L. (2005), "Profit Laundering and Tax Evasion - The Dirty Little Secret of Financial Globalization" („Изпиране на печалби и укриване на данъци – мръсните малки тайни на финансовата глобализация”), *Dissent Magazine*, пролет 2005 г.

30. Lessard, Donald и John Williamson eds. (1984), *Capital Flight and Third World Debt*, („Бягството на капиталите и дългът на страните от третия свят”), Вашингтон: Институт за международна икономика.

31. Li, S. H. и Balachandran, K. R. (1996), "Effects of Differential Tax Rates on Transfer Pricing" („Ефектът от диференцираните данъчни ставки върху трансферното ценообразуване”), *Journal of Accounting, Auditing and Finance* (Списание за счетоводна отчетност, одит и финанси), 11(2), 183-96.

32. Mahmood, Z. и R. Mahmood (1993), "Under-Invoicing of Imports: A Case Study of Pakistan" („Подфактуриране на вноса: случаят с Пакистан”), *The Pakistan Development Review*, 32, Част II, зима 1993 г.

33. Motala, John (1997), "Statistical Discrepancies in the World Current Account" („Статистически несъответствия в глобалната текуща сметка”), в *IMF Quarterly Periodical*,

Finance and Development (Тримесечен периодичен бюлетин на Международния валутен фонд, Финанси и развитие), март 1997 г., том 34, брой 1.

34. Pritchett, Lant u Sethi, Geeta (1994), "Tariff Rates, Tariff Revenue, and Tariff Reform: Some New Facts" („Митнически ставки, митнически приходи и митническа реформа”), Икономически преглед на Световната банка, том 8, брой 1, 1994 г.

35. Robinson, Jeffrey (1995), *The Laundrymen – Inside the World's Third Largest Business* („Перачът на пари – поглед отвътре върху третия най-голям бизнес в света”). Simon and Schuster, Лондон.

36. Rustomjee, Z. (1991), "Capital Flight under Apartheid" („Бягството на капитали при апартейда”), *Transformation*, № 15: 89-103.

37. Setiono, B. u Y. Husein, (2005), "Fighting Forest Crime and Promoting Prudent Banking for Sustainable Forest Management" („Борба с престъпленията в областта на дърводобива и насърчаване на разумното банкиране за устойчиво управление на горите”), Център за международни изследвания в областта на горите и горското стопанство (CIFOR) Доклад № 44, ISSN 0854-9818.

38. Smit, B. W. u Mocke, B. A. (1991), "Capital Flight from South Africa: Magnitude and Causes" („Бягството на капитали от Южна Африка: мащаб и причини”), *The South African Journal of Economics*, том 59.2: 101-117.

39. Stasavage, David u Daubrée, Cécile (1998), "Determinants of Customs Fraud and Corruption: Evidence from Two African Countries" („Определящи фактори за митнически измами и корупция: свидетелства от две африкански държави”), Център за развитие към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), Работен доклад № 138, август 1998 г.

40. Swenson (2001), "Tax Reforms and Evidence of Transfer Pricing" („Реформи в данъчното облагане и доказателства за трансферно ценообразуване”), в *National Tax Journal*, том 54, № 1, стр. 7-26.

41. Tomohara, A. (2004), "Inefficiencies of Bilateral Advanced Pricing Agreements (BAPA) in Taxing Multinational Companies", („Неефективност на двустранните предварителни споразумения за ценообразуване при данъчното облагане на мултинационалните компании”), *National Tax Journal*, том LVII, № 4, 863-873.

42. Служба на Организацията на обединените нации за контрол на наркотиците и превенция на престъпността, *The Money Laundering Cycle* („Цикълът на изпиране на пари”), http://www.unodc.org/unodc/en/money_laundering_cycle.html.

43. Държавен департамент на САЩ (2004), *Международен стратегически доклад относно контрола върху наркотиците за 2003 г.* Публикуван от Бюрото по въпросите на международната борба с наркотиците и правоохранителната дейност, март 2004 г.

44. Имиграционна и митническа служба на САЩ (2005), *Изпиране на пари посредством търговски сделки и звеното за прозрачност на търговията, Презентация на Азиатско-тихоокеанска група по въпросите на изпирането на пари.* Каурнс, Австралия, юли 2005 г.

45. Vincent, Jeffrey R. (2004), "Detecting Illegal Trade Practices by Analyzing Discrepancies in Forest Products Trade Statistics: An Application to Europe, with a

Focus on Romania” („Разкриване на незаконни търговски практики чрез анализ на несъответствията в статистиката за търговия с продукти на дърводобивната промишленост: приложено по отношение на Европа с фокус върху Румъния”), Работен доклад на групата за изследване на политиката на Световната банка 3261, април 2004 г.

46. Wood, E. и T. Moll (1994), “*Capital Flight from South Africa: Is Under-Invoicing Exaggerated?*” („Бягство на капитали от Южна Африка: преувеличено ли е фактурирането по занижена стойност?”), *The South African Journal of Economics*, 62, 1, 1994 г.

47. Woolley, Herbert (1966), “*Measuring Transactions Between World Areas*” („Оценяване на транзакциите между различните области в света”), Проучвания в областта на международните икономически отношения, *National Bureau of Economic Research* (Национално бюро за икономически изследвания).

48. Световна търговска организация (2005), *Международна търговска статистика* 2005 г., http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2005_e/its2005_e.pdf.

49. Yeats, Alexander J. (1990), “*On the Accuracy of Economic Observations: Do Sub-Saharan Trade Statistics Mean Anything?*” ”По въпроса за точността на икономическите наблюдения: дали търговската статистика в страните от Тропическа Африка изобщо означава нещо?”), *The World Bank Economic Review* (Икономически преглед на Световната банка), том 4, брой 2, май 1990 г.

50. Zdanowicz, John (2004), “*Who’s Watching Our Back Door?*” („Кой наблюдава задния ни вход”), *Business Accents Magazine*, том 1, брой 1, *Florida International University*, есен 2004 г.